

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **L. K.** i in.

skazanych z art. 148 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 24 stycznia 2025 r.

wniosku obrońcy o wyłączenie sędziów SN: Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego, Adama Rocha i Stanisława Stankiewicza od udziału w sprawie o sygn. akt IV KK 302/20

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie uwzględnić wniosku obrońcy skazanego L. K. o wyłączenie sędziów SN: Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego, Adama Rocha i Stanisława Stankiewicza od udziału w sprawie o sygn. akt IV KK 302/20.

UZASADNIENIE

W dniu 8 października 2024 r. (prezentata *k. 801*) obrońca skazanego L. K. – adw. P. G. skierował do Sądu Najwyższego wniosek z dnia 7 września 2024 r. o wyłączenie sędziów SN: Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego, Adama Rocha i Stanisława Stankiewicza od rozpoznania sprawy kasacyjnej o sygn. akt IV KK 302/20 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k.

W uzasadnieniu wniosku obrońca skazanego podniósł, że do rozpoznania kasacji wniesionej w niniejszej sprawie na korzyść skazanego L. K. zostali wyznaczeni sędziowie SN w składzie orzekającym: Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący), Stanisław Stankiewicz (sprawozdawca) oraz Adam Roch (członek składu). Wskazani sędziowie zostali powołani na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). W zakresie sędziego Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego była to uchwała KRS Nr [...] /2021 z dnia 22 września 2021 r., w zakresie sędziego SN Stanisława Stankiewicza była to uchwała KRS Nr [...] /2024 z dnia 10 maja 2024 r., a w zakresie sędziego SN Adama Rocha była to uchwała KRS Nr [...] /2018 z dnia 13 sierpnia 2018 r. Jak zaznaczył obrońca, zdaniem jego klienta (skazanego) Krajowa Rada Sądownictwa w jej kształcie po nowelizacji z 2017 r. została utworzona w następstwie niedopuszczalnego przerwania kadencji członków prawidłowo wybranej Krajowej Rady Sądownictwa, ponadto, wyboru nowych 15 sędziów-członków Rady dokonała władza ustawodawcza z naruszeniem art. 187 Konstytucji RP. Nie realizuje ona też swoich konstytucyjnych zadań – art. 186 ust. 1 Konstytucji – nie podejmując żadnych działań w obronie niezależności sądów i niezawisłości sędziów, nie reaguje na postępowania dyscyplinarne i immunitetowe prowadzone uprzednio przez Izbę Dyscyplinarną i aktualnie Izbę Odpowiedzialności Dyscyplinarnej, pomimo tego, że w toku postępowania zainicjowanego przez Komisję Europejską – sprawa C-204/21 – Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości postanowieniem z dnia 14 lipca 2021 r. w ramach środka tymczasowego, do czasu wydania orzeczenia kończącego, zobowiązała Rzeczpospolitą Polską m. in. do zawieszenia stosowania przepisów art. 42a § 1 i § 2 oraz art. 55 § 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz art. 26 § 2 i § 3-4, art. 29 § 2 i § 3 oraz art. 82 § 2-5 ustawy o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim uznają za niedopuszczalne, aby sądy krajowe badały spełnienie wymogów Unii Europejskiej dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu, ustanowionego ustawą i przekazują do wyłącznej właściwości Izby Kontroli i Spraw Publicznych rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności

sądu. Wskazana zmiana sposobu powoływania członków Krajowej Rady Sądownictwa – zdaniem obrońcy – skutkowała takim ukształtowaniem tego organu, że nie daje on gwarancji niezależności od organów władzy wykonawczej i ustawodawczej, a wniosek ten ma potwierdzać wybrane przezeń orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazane na karcie 804.

Konkludując obrońca stwierdził, że sędziowie, którzy stanowią skład sądu wyznaczony do rozpoznania m. in. kasacji wniesionej na korzyść L. K., przywołanymi wyżej uchwałami Krajowej Rady Sądownictwa zostali przedstawieni Prezydentowi RP z wnioskiem o powołanie na urząd sędziego w Sądzie Najwyższym i powołanie otrzymali. Postanowienie Prezydenta RP o powołaniu na urząd sędziego nie ma mocy konwalidującej wadliwą procedurę nominacyjną przed niekonstytucyjną Krajową Radą Sądownictwa. W konsekwencji, zdaniem obrońcy, powołanie na urząd sędziego w następstwie procedury z udziałem niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa jest obarczone istotną wadą prawną, przez to jest nieskuteczne. W tej sytuacji, udział w składzie Sądu Najwyższego sędziów powołanych na stanowisko w procedurze nominacyjnej przeprowadzonej przez Krajową Radę Sądownictwa w jej kształcie ustanowionym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. skutkuje – zdaniem skazanego i jego obrońcy – nienależytą obsadą sądu, a przynajmniej rodzi po stronie skazanego wątpliwości w zakresie bezstronności sędziów (*k. 801-808*).

Jak wynika z treści pieczęci Kierownika Sekretariatu Wydziału IV Izby Karnej SN zamieszczonej na karcie 809 akt sprawy, na podstawie zarządzenia Prezesa Izby Karnej z dnia 9 października 2024 r., przedmiotowy wniosek został zarejestrowany w repertorium „KRI” pod numerem 614, a następnie przydzielony sędziemu sprawozdawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek okazał się niezasadny i nie zasługiwał na uwzględnienie.

Na wstępie należało przypomnieć, że w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego "[...] zgodnie z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U2/20, który w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP ma moc powszechnie obowiązującą, uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia

2020 r., sygn. akt BSA I–4110–1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa" (tak, m. in., postanowienia SN z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. IV KO 86/21 czy 28 lutego 2023 r., sygn. III KK 23/23, 7 grudnia 2023 r., sygn. I KK 162/23; 7 marca 2024 r., sygn. III KK 508/23).

Sąd Najwyższy nie podziela poglądu, jakoby za bezwzględną przyczynę odwoławczą wskazaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. można uznać okoliczności wskazane w powołanej powyżej uchwale. W tym zakresie wystarczające jest odesłanie do uzasadnień postanowień Sądu Najwyższego w których w sposób znacznie szerszy przedstawiono argumentację przemawiającą z tym, że okoliczności, o których traktuje uchwała sygn. akt BSA I–4110–1/20 mogą być oceniane jedynie w pryzmacie tzw. względnych powodów odwoławczych, tj. z punktu widzenia regulacji określonej w art. 438 pkt 2 k.p.k. Innymi słowy potencjalne naruszenie standardu rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd w związku z powołaniem sędziego (w tym sędziego Sądu Najwyższego) przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) w konkretnej sprawie winno i może być rozpatrywane wyłącznie w kategoriach obrazy przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia (względna przyczyna odwoławcza), co zostało szczegółowo uzasadnione m. in. w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt V KK 660/21 oraz z dnia 30 listopada 2022 r., sygn. akt II KK 468/21.

Przechodząc zaś obecnie do oceny wniosku o wyłączenie sędziów SN: Prezesa SN Zbigniewa Kapińskiego, Adama Rocha i Stanisława Stankiewicza, złożonego przez obrońcę skazanego L. K., należy powiedzieć, co następuje. Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Chodzi tutaj o takie układy faktyczne, w których określone zachowanie sędziego (albo określona sytuacja, w której znajduje się dany sędzia)

w prowadzonym przez niego postępowaniu bądź też w życiu prywatnym rodzi obiektywnie uzasadnioną wątpliwość do jego bezstronności, bowiem rzutuje na określony stosunek sędziego do stron lub sprawy będącej przedmiotem rozstrzygnięcia w danym postępowaniu (albo nawet ujawnia określony stosunek sędziego do stron lub sprawy będącej przedmiotem rozpoznania).

Wykładnia art. 41 § 1 k.p.k. prowadzi do wniosku, że dyspozycja tego przepisu — wbrew temu, co się bez wskazania na jakiegokolwiek przekonujące argumenty przyjmuje w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. postanowienia z: 26 października 2022 r., sygn. V KK 413/20; 1 lutego 2023 r., sygn. V KK 413/20; 17 października 2023 r., sygn. IV KK 279/23; 7 grudnia 2023 r., sygn. IV KK 279/23; 20 lutego 2024 r., sygn. V KK 266/23; 4 kwietnia 2024 r., sygn. V KK 193/23 czy 20 maja 2024 r., sygn. III KK 168/24; niektóre z rozstrzygnięć Sądu Najwyższego poszły aż tak daleko, że w istocie w ogóle w sposób "materialny" nie nawiązywały do okoliczności stypizowanych w art. 41 § 1 k.p.k., np. postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2024 r., sygn. I KK 385/23, w którym całkowicie instrumentalnie i w oderwaniu od art. 41 § 1 k.p.k. przyjęto, że cyt.: "[j]edyną możliwością usunięcia uzasadnionych wątpliwości natury konwencyjnej i konstytucyjnej, jak również zapewnienia stronie postępowania składu Sądu Najwyższego, w którym nie uczestniczy sędzia, wobec którego w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka formułowane są rzeczowe, silnie uzasadnione zastrzeżenia odnoszące się do udziału w procedurze nominacyjnej niespełniającej wymogów obiektywizmu i niezależności od władzy wykonawczej i ustawodawczej, było zatem uwzględnienie wniosku i wyłączenie Sędzi[ego] SN Adama Rocha od rozpoznania kasacji"; podobnie postanowienie SN z dnia 23 listopada 2022 r., sygn. III KK 339/22) upatrujących podstawę wyłączenia sędziów powołanych przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw w konstrukcji „braku instytucjonalnej bezstronności”, a zatem na figurze prawnej nieznanej ustawie postępowania karnego — nie obejmuje tych sytuacji, w których wątpliwości podnoszone przez stronę nie mają charakteru ściśle wiążącego się z

istotą sprawy, tj. gdy nie odnoszą się do konkretnych elementów sprawy (tj. zaszczości natury faktycznej, przebiegu procesowego sprawy itp.), stanowiąc jedynie wypadkową krytycznej oceny przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań legislacyjnych czy podzielenia poglądu, że określone rozwiązania normatywne nie dają — w przekonaniu uczestnika postępowania — gwarancji bezstronnego rozpoznania sprawy.

Należy podzielić wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafne zapatrywanie, że w "regulacji z art. 41 § 1 k.p.k. chodzi o okoliczności natury faktycznej, względnie zdarzenia procesowe, które mogłyby uzasadniać wątpliwości co do obiektywnego rozstrzygnięcia sprawy przez konkretnego sędziego. Do okoliczności takich nie należą natomiast rozwiązania legislacyjne dotyczące ustroju sądownictwa" (postanowienie SN z dnia 22 listopada 2023 r., sygn. II KK 7/23).

Trzeba także wskazać na to, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. P 22/19 (Dz.U. poz. 413) art. 41 § 1 k.p.k. w związku z art. 42 § 1 k.p.k. w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wniosku o wyłączenie sędziego opartego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie można osnuć na okoliczności nawiązującej do powołania sędziego w trybie, w którym jego kandydatura była opiniowana przez Krajową Radę Sądownictwa powołaną na zasadach określonych w art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

Zatem kwestie ustrojowe (normatywne) związane z trybem powoływania sędziów (a mówiąc precyzyjniej: określone unormowania ustawowe regulujące ustrój wymiaru sprawiedliwości w zakresie szeroko rozumianego trybu i zasad powoływania sędziów) nie mogą stanowić podstawy wniosku o wyłączenie sędziego. Wnioski składane na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. mogą bowiem dotyczyć li tylko określonych kwestii faktycznych, nie zaś prawnych (prawno-ustrojowych). Szerzej zagadnienie to zostało rozwinięte m. in. w postanowieniu SN z dnia 21 czerwca 2023 r., sygn. IV KK 460/19, w którym wyrażono zasługujący na

akceptację pogląd, że "prawo i obowiązek orzekania sędziego obejmuje każdą kwestię natury prawnej i z powodu takiej kwestii, która byłaby przedmiotem orzekania, nie sposób skutecznie żądać wyłączenia sędziego. Przeciwnie stanowisko prowadzi *ad absurdum*, gdyż oczywiste jest, że przedmiotem określonego wniosku mogłaby być kwestia ustrojowa dotycząca każdego sędziego, niezależnie od czasu i trybu powołania. W takiej sytuacji [...] nie istniałby sąd, który mógłby kwestię tę skutecznie rozważyć i rozstrzygnąć. Z tego względu treścią art. 41 § 1 k.p.k. objęte są jedynie okoliczności natury faktycznej" (analogicznie: postanowienie SN z dnia 22 listopada 2023 r., sygn. II KK 7/23).

Mając powyższe na uwadze, wobec tego, że wniosek obrońcy skazanego L. K. o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego został osnuty wyłącznie na krytyce ustrojowych rozwiązań prawnych dotyczących trybu powoływania sędziów przyjętych przez ustawodawcę, należało dojść do wniosku, że nie zasługuje on na uwzględnienie. Dlatego też Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

ł.n

r.g.